

Pravljica o preplašenem tatu

Preden Vam začnem pripovedovati tole pravljico, ljubi otroci, vam moram predstaviti gospoda Spiridiona Makovca. Mislite si torej suhega manjšega moža s sivimi lasmi in črnimi naočniki, z visokim, staromodnim ovratnikom in ozkimi hlačami. No, zdaj že veste, kakšen je bil gospod Makovec, po poklicu upokojeni profesor prirodoslovja. Bil je samotarski in raztresen možiček, in zato se menda tudi ni oženil. In ker tudi sorodnikov ni imel, je prenesel svojo ljubezen na svoje skromno stanovanje v vrtni vili za mestom. Ah, otroci, ta je skrbel za svoji dve sobici! Takega reda in take čistote morda še niste videli! Zato

pa ga je imelo tudi vse rado: knjige, pohištvo, cvetlice, sploh vsak predmet v njegovem stanovanju. Kako je gospoda profesorja njegova redoljubnost poplačala, o tem vam pove tale pravljica.

Nekoč je bil tih, topel večer. Mesec, ki se je bil čez dan imenitno naspal, je žarel v veseli in sveži svetlobi. Ravno je gledal skozi odprto okno v sobo gospoda Makovca. Ker je gospod profesor pravkar odšel v gledališče, si je mesec mislil, kako lepo tiho je v njegovem stanovanju. Toda mesec je bil daleč, zato se je lahko motil. Ko bi bil malo nižje, bi bil slišal zanimive reči.

»Zdaj smo pa spet za nekaj ur sirote, tovariši,« je dejala stara ura na steni proti oknu. »Pred polnočjo se gospod najbrže ne vrne.«

»Gotovo ne,« je pritrjevalo ogledalo, »ker danes je šel gospod v gledališče. To jaz na njem vselej poznam.«

»Samo da bi mu ugajalo!« je skrbelo mizico s cveticami. »Od srca bi mu privoščila.«

»Kdo mu ne bi privoščil!« je menila preproga. »Saj ga imamo vsi radi.«

»Imamo, imamo,« so klicali predmeti v sobi.

»Gospod je tako dober,« je rekla cvetlična mizica. »Ali ste videli, prijatelji, da mi je prinesel danes spet novo cvetlico?«

»Jaz ne vidim dobro tja,« je dejal tintnik na pisalni mizi, »ker mi koledar zakriva razgled.«

»Samo reci, pa se bom umaknil,« je uslužno odgovoril koledar ter se takoj odmaknil.

»Ah,« je navdušeno zaklical tintnik, »to je lepa cvetlica! Klanjam se, gospodična, ali se vam smem predstaviti?«

»Zelo me veseli,« je zapela cvetlica z visokim glaskom. »Jaz sem, gospod, Zvončnica.«

»Veseli nas,« so kričali vsi predmeti.

»Kakor sklepam iz vaših pogovorov,« je nadaljevala Zvončnica, »se vam tu dobro godi?«

»Ah, krasno, imenitno,« so kričali predmeti drug čez drugega.

»Gotovo boste zadovoljni,« je dodal šopek marjetic v vazi na omari. »Niti na travniku nismo imele toliko sveže in čiste vode, kakor tu. Naš gospod je izvrsten gospod!«

»Res, izvrsten,« je v zboru ponovila vsa soba.

In stoječi obešalnik pri vratih je začel pripovedovati, kako ga je gospod profesor rešil iz brezvestnih rok starinarja. Veste, otroci, to je bil res starinski in zelo lep obešalnik.

»Tiho!« je zdajci zaklicala ura. »Poglejte, kdo gre k nam!«

Vse je takoj utihnilo in oči vseh predmetov so se zazrle proti oknu, skozi katero je lezel v sobo človek s ploščato čepico in temno ruto okrog vratu.

»Kdo je to?« je zašepetala ena marjetica v šopku.

»Ne vem,« je odgovorila vaza, »še nikoli ga nisem videla.«

»Jaz tudi ne,« je dejal svinčnik na mizi.

Vlomilec kajpada tega ni slišal, ker ljudje ne razumejo jezika stvari. Lezel je mirno dalje in že je stal y sobi pri oknu.

»To je pa čudno,« je dejal kipec psa, »tod vendar nihče ne hodi.«

»Za vraga,« se je naglo oglasil poučni slovar, ki je vse vedel, »to bo pač tat!«

»Tat,« so v strahu ponavljali drugi predmeti. Zvončnica je začela bridko jokati.

Tat si je medtem ogledal sobo, ki jo je še zmerom zalivala mesečina. »Lej,« je rekel sam sebi, »dosti čednih stvari je tu. Recimo, tamle na mizici. Take lepe sohice in vazice bi se dale dobro prodati.« In stopal je po prstih proti mizici.

»Branite me!« je strahoma zakričal star vrček. »Že sega po meni!«

»Tu moramo nekaj ukreniti!« je rekla odločno ura na steni. »Ne bomo vendar dovolili, da bi kdo oškodoval našega gospoda. Poskusimo prestrašiti tega nepridipraval!«

In vzlic temu, da je bilo šele pet minut pred polenajsto, je začela ura glasno biti.

Tat se je prestrašen obrnil pri prvem udarcu.

»Preklicana ural!« mu je odleglo. »Takole me prestrašil!«

»Rekel je: preklicana ura,« je dejala ura. »Vi ste to čuli, prijatelji. No, le počakaj, nesramnež!«

In začela je znova biti. Dvanajst udarcev naglo zapovrstjo, potem pa spet na novo.

»Vrag!« je zaklel tat. »Kaj je s to uro? Bo še koga priklicala!«

Prijel je za nogo stol, ki je stal pri mizici ter hotel mahitati po uri. Toda stol je videl njegovo namero, iztrgal se mu je iz roke ter mu skočil z vso močjo na nogo.

»Aul!« je zatulil tat in začel plešati od bolečine.

»Izvrstno,« je hvalila preproga. »In zdaj pazite!«

Ravno, ko je vlomilec stal na eni nogi, je zdrsnila preproga nekoliko po tleh. Tat se je prevrnil, kakor je bil dolg in širok. Z glavo je butnil naravnost v omaro.

»Zdaj pa spet jaz,« je rekla omara. In ko se je tat pobiral s tal, ga je z vrati pošteno usekala po nosu.

»Preklicano!« je zasikal. »Kaj se danes godi z menoj?«

»In to še ni vse,« je rekla vaza na omari. »Napijite se najprej,« je svetovala marjeticam, »potem se pa držite!« In ko so marjetice to storile, se je vaza nagnila in zlila vso vodo tatu za ovratnik.

Odskočil je in groza ga je obšla. »Tole je zaklet kraj,« je rekel prestrašen in sklenil oditi. Toda zdaj se je začel šele pravi direndaj. Komaj je prišel k oknu, se mu je zastor ovil okrog noge in ga vlekel do vrat. Tam pa je že čakal starinski obešalnik, pripognil se je, zgra-

bil tata za hlače ter ga vrgel k pisalni mizi. Na to so bila pripravljena že vsa peresa in so se koj usula na nezaželenega gosta. Tat je začel od strahu kričati. Ampak to mu ni nič pomagalo. Komaj je vstal, že ga je ugriznil kipec psa. Tako se je tat metal sem in tja, in vse ga je teplo, suvalo, brcalo, ščipalo, bodlo, klofutalo. Slednjič se je ves raztrgan in z modrimi podplutbami po telesu privlekel k oknu, skočil ven in bežal tako hitro, da se mu mesec ni mogel načuditi.

»To smo mu dali, prijatelj!« je rekla stara omara, zapirajoč vrata.

»No, ta jih je pa skupil,« je pritrjevala preproga. »Ampak mi smo tudi zamazani in v neredu,« je dodala, zroč na umazane stopinje, ki jih je pustil tat na njej.

»Moramo spet vse urediti,« je rekla ura odločno. »Gospod bi se ustrašil, ako bi nas našel takole.«

»To je res,« so pritrtili predmeti ter se začeli naravnjavati, oprashaevati, čistiti, loščiti ter seliti vsak na svoj prostor. Odnekod iz kota je priskakljala smetišnica z metlo, iz predalov omare so skočile krtače in plesale po preprogi, po zastorih in po vsem pohištvu. Kmalu je bilo vse v najlepšem redu. In bil je že čas. Komaj se je poslednje pero vrnilo na svoje mesto, že je zaškripal ključ in gospod Spiridion Makovec se je vrnil žarečega obraza iz gledališča.

Prižgal je svetilko, slekel suktnjo, jo lepo obesil na obešalnik ter zadovoljno pogledal po sobi.

»Lepo je bilo v gledališču,« je pravil, »ampak tukaj je še lepše.«

In zadovoljen je sedel v svoj naslanjač, ki ga je takoj mehko objel.

Toda nenadno je gospod profesor vstal in stopil k omari.

»To je čudno,« je dejal, »saj sem dal marjeticam polno vazo vode danes opoldne. I, no, popile so jo, dam jim nove, če so tako žejne.«

In nalil je polno vazo čiste, hladilne vode. Marjetice so se hvaležno potopile vanjo.

»Toda vzlic temu je čudno,« je razumoval gospod profesor in si natančno ogledoval lepe, bele cvetke. »Skoraj bi bilo dobro, napisati o tem članek za ‚Zvonček‘.«

Sedel je torej k mizi in začel pisati:

»Koliko vode porabijo marjetice. Napisal Spiridion Makovec.«

GODEC

*Bošček Jurič, kje so gosle glasne,
da poskočno pesmo zaigrajo?
Lok i drugemu po strunah prasne,
a vsi tako skup ko ti ne znajo.
Hajde, mojster, sviraj nam veselo,
da nas bo polešilo, ogrelo!*

*Od Treh far preneslo te je morje
nekam daleko do San Franciska,
ondí teže se za kruhek orje
i drugača frula ondí piska.
Dom je dom, tu napor je igrača,
tu i debelača je pogača.*

*Didl, dudl — lok je več naglušen,
treba malo pravega mazila,
glas je do dna v grlu več posušen;
če bi se majolika nalila,
bilo vate bi vse praf i zdravo:
rašтво šlo bi v grlo, lok i glavo.*

*I še v noge bi ko spak vudrilo,
da bi korak lahek bil i prožen,
potlej bi i kolo se odvilo,
oblak brig razbežal se nadložan —
zidanica, le odpehni duri,
Juriču pod petami zakuri!*

*Kaj nam če vse daleko, neznano,
ako Boščeva nam struna brenka!
Srce vsako v radost naterano
je ko tolar zvrhano od žvenka:
Da poživi naša domačija!
Sin jo vari, Jože i Marija!*

E. L. Gangl

Šolska industrija

Šola ni samo zadeva učencev in učiteljev, torej učenja in poučevanja, temveč tudi važna gospodarska panoga. Da je lahko postal šolski obisk vsesplošen, je bilo predvsem treba vso obilico predmetov, ki jih potrebujemo v šoli, z

izdelovanjem v velikih množinah (v tovarnah) kolikor mogoče poceniti.

Papir je prišel na poti skozi Japonsko, Srednjo Azijo in Arabijo v Sicilijo (takrat so gospodarili v tej deželi divji Saraceni), kjer je bila ustanovljena v mestu Fabriano prva tovarna za papir. Tudi samostani so porabili v srednjem